

незакінченого речення тощо.

Рефлексія – це складний, багатоплановий процес, що поєднує в собі декілька видів діяльності. Це джерело новацій та розвитку. Рефлексія - це не просто усвідомлення того, що є в людині, але і перебудова самої людини, її індивідуальної свідомості, особистості, здібностей до пізнання і діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Карпов А.В. Психология рефлексивных механизмов деятельности. Москва: Институт психологии РАН, 2004. – 424 с.

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ, ОСНОВНІ СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЛЕКСЕМ ПРОФЕСІЙНОГО ЖАРГОНУ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Промська А. С., кандидат філологічних наук, старший викладач
Богданова І. Є., кандидат філологічних наук, доцент
Національний університет цивільного захисту України

Під час вивчення будь-якої мовної системи треба враховувати, що окрім її стабільності та нормативності, важливим залишається й процес поповнення її новими лексемами в різних галузях знань як шляхом створення нових лексем, так і запозиченням з інших мов.

Однією із важливих тенденцій залишається, на наш погляд, й процес зближення *соціальних та територіальних діалектів* із літературною мовою, оскільки активно вживається *суржик та професійний жаргон* поряд із чисто літературною лексикою. Тому ми вважаємо, що сучасна українська літературна мова під впливом суржиків чи соціальних діалектів, а також численних запозичень з інших мов постійно змінюється й збагачується, й тим самим змінюються мовні норми сучасної літературної мови.

У своїй роботі ми звернулися саме до *професійного жаргону працівників сфери цивільного захисту*, як важливої складової сучасної мовної картини

суспільства. На наш погляд, важливою складовою фахового спілкування працівників будь-якої сфери є спеціальні слова та словосполучення, що втілюють основні реалії їхньої професії й формують спеціальний словниковий пласт мови — *професійний жаргон*. У нашій роботі ми розглянемо особливості функціонування професійного жаргону на прикладі працівників цивільного захисту, які поряд із спеціальними термінами та поняттями активно користуються експресивними назвами окремих реалій для спрощення мови з метою покращення порозуміння в екстремальних ситуаціях. Сказане вище дозволяє твердити про *актуальність нашого дослідження*, оскільки вивчення професійного жаргону є важливою складовою формування *мовленнєвої компетенції сучасного працівника сфери цивільного захисту*. Окрім того, на нашу думку, опанування професійного жаргону не тільки рідною мовою, а й англійською, дозволяє говорити про активне формування *мовленнєвої іншомовної компетенції*, яка дозволяє спростити й зробити зрозумілішим акт комунікації між представниками різних країн.

Об'єктом вивчення постають лексеми, які дібрані та записані під час інтерв'ювання курсантів Національного університету цивільного захисту України та харківських працівників сфери цивільного захисту віком від 17 до 60 років, а також професійні жаргонізми, зібрані під час аналізу спеціалізованих форумів та сайтів, які представляють український професійний жаргон сфери цивільного захисту.

Теоретико-методологічну базу роботи складають праці таких зарубіжних та вітчизняних учених, присвячених висвітленню теоретичних проблем професійного жаргону в лінгвістиці, як М. Адамс, Дж. Колман, Е. Маттіелло, Т. Сабляк, Е. Партридж, О. Глазова, О. Горбач, Л. Масенко, І. Николів, Л. Ставицька, О. Старова, О. Червоненко, Ю. Шевельов та ін.

На підставі лексико-семантичного аналізу зібраних лексем ми виділи 7 груп найуживаніших жаргонізмів сфери цивільного захисту. При цьому зазначимо, що майже не існує чисто українських та російських жаргонізмів, а превалює значна

кількість лексем у формі російсько-українського суржику, що було спричинено певними геополітичними особливостями розвитку Східного регіону України. Також були зібрані та проаналізовані жаргонізми військовослужбовців, оскільки багато цих лексем є спільними як для них, так і для пожежників. Тому ми звернулися до тих жаргонізмів, які вживаються саме у сфері ДСНС України.

Лексико-семантичні групи професійних жаргонізмів сфери цивільного захисту:

1. «Курсанти та працівники сфери цивільного захисту»: тушила (найбільш досвідчений та майстерний пожежний) — *fighter, fireman; waterman, спасюк* (рятувальник) — *rescue;*, *шлангіст, шлангбат* (пожежний) — *fighter, fireman, roughneck;* *нарукавник* (молодий пожежний-новачок) — *sub*, що має семантику «нижній»; *начкар* (начальник пожежного караулу) — *fire fighting commander.*

2. «Будівлі чи приміщення пожежної частини»: *каптьорка* (приміщення для зберігання майна) — *cabin;* *битовка* (кімната для побутових справ) — *doghouse; cabin;* *патрулька* (місце дислокації патрульних) — *patrolroom.*

3. *Одиниці автопарку пожежної частини: каністра, діжка* (автоцистерна) — *tanker;* *крокодил, дракон* (пожежна машина АЦ 8/40) — *run way fo a mer truck.*

4. «Елементи спеціального одягу чи інших побутових речей»: *собаки* (шапки-ушанки) — *cap with ear flaps;* *котелок* (жіночий головний убір) — *Dixie cup.* 5. *Спеціальні знаряддя пожежогасіння: кишка*

(пожежний шланг) — *firehose;* *штани* (рукавний водозбирач) — *sleeve water collector;* *рак / краб* (рукавне розгалуження) — *hose branching* (*бранчин*); *Іван Іванич (Яша, Жора)* (манекен постраждалого) — *crash test dummy.*

6. «Постраждали й загиблі під час пожежі чи в інших ситуаціях»: *одиниця* (потерпілий від пожежі) — *померла від пожежі людина, прометей* — (обгорілий труп) — *crispy critter* (дослівно «хрустяшка»), *extremely stable* («надзвичайно стабільний»), *жмур* — людина, що загинула чи потонула — *stiff;* *поплавок (потопельник)* — *drowned (драунид) man, bloat; floater, bloater.*

7. «Розпорядок дня пожежної частини та службові документи»: *вечірка*

(перевірка) — *evening roll call*; хози (господарчі роботи) — *fatigue-duty; fatigue duties*; тривога, сирена (сигнал пожежної тривоги) — *firecall*; патруль (патрульний пожежний наряд) — *patrol unit*.

Під час роботи із жаргонізмами сфери цивільного захисту ми виділили, що найбільш частотними є такі способи творення цих лексем, як *лексико-семантичний та аббревіація*. Менш уживаним способом є використання *фразеологізмів*. Щодо фразеологізмів, то треба виділяти групу загальних фразеологізмів типу: *щастить як потопельнику – just my luck* та фразеологізмів сфери цивільного захисту: *сухих рукавів* (побажати вдалого чергування без виклику на пожежу) — *wish dry fire hose*.

Лексико-семантичний спосіб, вважаємо, є провідним для досліджених професійних жаргонізмів. Відтак, наприклад, подібністю за формою визначаються такі приклади, як: *котелок* (жіночий головний убір) — *Dixie cup* (одноразовий картонний стакан), *кишка* (пожежний шланг) — *fire hose*; *штани* (рукавний водозбирач) — *sleeve water collector*.

Другим провідним способом творення професійних жаргонізмів пожежних і рятувальників є *аббревіація*, наприклад, *самохід*, *самоволка* (втеча із роботи працівників сфери ДСНС) — *AWOL* (*absent without leave*); *АЦ на ПГ* (поставити автоцистерну на пожежний гідрант) — (*put the tank truck on the fire hydrant*).

Відзначимо, що під час перекладу виділених лексико-семантичних груп ми використовували *спеціальний* (наприклад, *fire pump, fire hose*), *дослівний* (н-д, *matter, stiff*) та *описовий переклад* (н-д, *wish dry fire hoses, sleeve water collector*).

Отже, під час аналізу виділених у роботі професійних жаргонізмів сфери цивільного захисту ми дійшли висновку, що перекласти ці лексеми досить складно англійською мовою, оскільки реалії пожежних-рятувальників України чи, наприклад, Західної Європи досить різняться. Тому ми використали у дослідженні такі способи перекладу як: *добір еквівалентів* з-поміж англійських професійних жаргонізмів сфери цивільного захисту та загальноживаної лексики, *дослівний переклад* та *описовий переклад*.

Відзначимо також, що український професійний жаргон пожежних-рятувальників є оригінальним самобутнім пластом сучасної української мови як лексичної системи, який заслуговує на подальше дослідження, зокрема в аспекті перекладу іншими мовами.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Adams, M.*(2009). *Slang: The People's Poetry*. Oxford: Oxford University Press.
2. *Внутренний сленг*. Forum 101. Взято з <http://service01.3bb.ru/viewtopic.php?id=585>.
3. *Пожарный сленг*. Взято з http://vk.com/topic-31039380_25592024.
4. *Ставицька, Л.* (2005). *Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови*. Київ: Критика.

АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ

Реун Н. М., кандидат педагогічних наук, старший викладач
Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Суспільний запит в українському освітньому просторі на варіативні курси іноземної мови для спеціальних цілей актуалізує, в свою чергу, і проблему якості професійної підготовки викладачів в цій галузі знань. Зміна педагогічної парадигми в українському суспільстві та сучасні вимоги до педагогічної взаємодії суб'єктів навчального процесу зумовлюють необхідність уточнення змісту професійної компетентності викладача іноземної мови, який спеціалізується саме на навчанні для спеціальних професійних цілей.

Професійна компетентність викладача іноземної мови розглядається як єдність психологічної, теоретичної і практичної готовності та здатності до здійснення успішної педагогічної діяльності в навчанні іноземної мови. На думку С. Ю. Ніколаєвої, компетентність викладача іноземної мови утворена чотирма